

TÜRK KÜLTÜRÜNDE BİR KORKU KÜLTÜ OLARAK SİVAS'TA ALKARISI VE ALBASMASI İNANIŞI

Özlem DEMREN*

Gönderim/Received: 04 Ekim/October 2018

Kabul/Accepted: 07 Kasım/November 2018

Öz

Geçmişten günümüze tüm Türk dünyasında, doğumla ilgili inanışlar çerçevesinde karşımıza çıkan Alkarısı ve Albasması inancı bugün de etkisini kaybetmeden, yaygın bir biçimde varlığını sürdürmektedir ve çeşitli şifai uygulamalara, anlatılara konu olmaktadır. Alkarısı lohusaya ve bebeğine, özellikle doğumdan sonraki ilk kırk gün içinde zarar vereceği düşünülen dişi bir ruh tasarımıdır. Albasması ise, bu dişi ruhun lohusaya ve bebeğine musallat olmasıyla ortaya çıktığına inanılan bir rahatsızlık olarak görülmektedir ki, modern tıp bu rahatsızlığı lohusalık humması olarak adlandırmaktadır. Bu çalışmada, Sivas'ta Alkarısı ve Albasması inancı çerçevesinde gelişen uygulamaların ve anlatıların çeşitli görünüşleri üzerine bir inceleme ve değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Sivas iline ait halkbilimsel veriler, 2014-2017 yılları arasında çoğunluğunu kadınların oluşturduğu 114 kişi ile yapılan görüşmelere dayanmaktadır. Elde edilen alan verileri göstermektedir ki, Alkarısı ve Albasması ile ilgili inanışlar günümüz Sivas'ında varlığını yaygın bir biçimde devam ettirmekte; inancıyla ilgili uygulamalara çokça rağbet edilmekte ve konuyla ilgili anlatılar (memoratlar, efsaneler, vb.) inanılabilirliğini hâlâ korumaktadır. Bu çerçevede denilebilir ki, doğumla ilişkili olmak üzere tüm görünüşleriyle birlikte Alkarısı ve Albasması inancı, Türk kültürüne has bir korku kültürü olarak 21. yüzyılda kültürümüzdeki varlığını sürdürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alkarısı, Albasması, lohusalık humması, korku, Sivas.

* Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi B Binası Türk Halkbilimi Bölümü, Kampüs – Merkez / SIVAS | odemren@cumhuriyet.edu.tr

The Belief of Alkarisi and Albasmasi in Sivas as a Fear Cult in Turkish Culture

Abstract

Belief of Alkarisi and Albasmasi, which have been confronted with the beliefs about birth in the whole Turkish world in the past, are continuing their existence in a widespread way today, and they are subject to various healing practices and topics. Alkarisi is a female spirit design that is thought to harm the child and mother, especially within the first forty days after birth; and Albasmasi is seen as a disturbance believed to have come into being due to the puerperium and baby infestation, and modern medicine calls this disturbance the puerperium fever. In this study, it was aimed to carry out an examination and evaluation on the various aspects of the practices and narratives developed on the Alkarisi and Albasmasi belief in Sivas. The folkloric data of the province of Sivas is based on a field research with 114 people, the majority being women, between the years 2014-2017. The obtained research data shows us that the beliefs on the Alkarisi and Albasmasi continue to exist widely in present-day Sivas; belief-related practices are very popular and narratives about the subject (memorates, legends, etc.) maintain its reliability. It can be said in this context, that the belief of Alkarisi and Albasmasi, along with its all appearances, as related with birth is continuing its existence in our culture in the 21st century and confronts as a fear cult specific to Turkish culture.

Keywords: *Alkarisi, Albasmasi, puerperium, fear, Sivas.*

Giriş

Alkarısı ve Albasması inancı Türk halk inanışlarında şamanistik devirlerden günümüze varlığını sürdürdüğü ve günümüzde de doğumla ilgili bir korku unsuru olarak tüm Türk dünyasında karşımıza çıkan bir olgudur. Orhan Acıpayamalı'nın ifadesine göre "Al bütün Türk topluluklarının ortak malıdır. Akdeniz'den Çindenizi'ne, Kuzey Denizi'nden, Hint Okyanusu'na kadar uzanan bölge içinde nerede Türk varsa orada Al ile ilişkili bir ize rastlamamak mümkün değildir. Yeryüzünde çok az folklor ürünü, Al kadar geniş ve kudretli bir yayılma kabiliyeti gösterebilmiştir" (Acıpayamalı, 1961: 171-172).

Anadolu Türklerinin inanışlarına göre Alkarısı kayalık dağlarda, çay kenarlarında, ıssız yerlerde ve ahırlarda yaşayan peri kızı gibi bir varlık olarak nitelendirilir. Farklı Türk topluluklarında bu unsur, "Al", "Alkarısı", "Alkızı", "Albas", "Albız", "Almıs", "Almas", "Hal anası", "Hal karısı", vb. isimlerle de anılmaktadır. Var olduğuna inanılan ve önlem alınmazsa

lohusalara, bebeklere musallat olup, onlarda “Albasması”na neden olacağından korkulan bu varlık tasarımı genel olarak çirkin görünümlü, “değişken tabiatlı, söylenen her şeyin tersini yapan, ayakları tersine dönük, değişik şekillere girebilen, ama en çok cadı kadın” görünümüyle insanların karşısına çıkan ve yakalanırsa hizmet altında çalıştırılabileceği söylenen, su ile ilintili “dişi bir ruh” olarak düşünülür (Beydili, 2005: 34-35).

Anadolu’da inanıldığı şekliyle, Al ruhu ile ilişkili korku temelli bir rahatsızlık olarak görülen Albasması, doğum yapan kadınların doğum sırasında çok kan kaybetmelerine bağlı olarak, “hayalet” diye adlandırılan varlıkları ya da en çok korktukları şey ne ise onları görmeye başlamalarıyla ortaya çıkar. Bu nedenle, “Al” basacağından korkulduğu için lohusa kadınlar yalnız bırakılmaz, başucuna Kuran-ı Kerim, bıçak, vb. unsurlar koyulur. Al basan kadının bayılacağına ve bu sırada Alkarısının, lohusa kadının nefesini kesip, onun ciğerini çıkartıp, götürüleceğine ve yıkayarak yiyeceğine inanılır. Al basmış lohusanın “korku içinde kalacağı” ve “üstüne ağırlık basacağı” düşünülür. Bu nedenle, lohusanın sayıklaması, yemeden içmeden kesilmesi, nefesinin daralması, her şeyi anlayıp konuşamaması, gibi durumlar “Al basması” olarak yorumlanır. “Al” basan kadının iyileşmesini sağlamak için üzerine Kuran-ı Kerim okunur, Al Ocağı’na götürülür veyahut benzer başka çareler aranır (Beydili, 2005: 32-33). Örneğin Sivas’ın Kangal İlçesinde hemen her köyde bir Al Ocağı vardır:

(...) Ancak rağbet gören Al ocağı, Kangal’daki “Karamanlılar Ocağı’dır. (...) Alkarısının yakalandığına, çalıştırıldığına ve hatta evlenenlerin olduğuna inanılmaktadır Bu inanca göre, Alkarısı iğne veya filkete (çatalığne) batırılıp yakalandığı zaman şu şekilde tövbe ettirilir. “Kanımızın, suyumuzun, sütümüzün ve külümüzün karıştığına, çaputumuzun düştüğüne, el verdiğimizize, kısacası bu evden bez parçası verdiğimiz herkese tövbe mi?, Tövbe mi?, Tövbe mi?” (üç kere) diyerek Alkarısına tövbe ettirilir. Alkarısını yakalayan ve tövbe ettiren bu aileye “Al Ocağı” denir¹ (Doymuş, 1999: 124).

Alkarısını, Türk mitolojisinde kültleştirilen ve lohusalar ile yeni doğmuş bebeklerini koruduğuna inanılan Umay Ana’nın tam tersi bir şekilde

¹ Ankara-Mamak-Ortaköy’de Al ocaklısı bir aile, anlatılan memaratlar ve yapılan uygulamalar için bkz. (Demren, 2008: 198-199).

dönüşmüş, onun kötülük yapan dişi bir ruh olarak karşımıza çıkmış hali olarak düşünmek yanlış olmaz (Çoruhlu, 2002: 42). Al ruhunun çeşitli suretlere girdiği söylenir: Alkarısının “a. Kara Albastı: Ciddi ve ağırbaşlı bir ruhtur); b. Kırmızı Albastı: İnsanlığın anası olan bir ruhtur, c. Sarı Albastı: Sarışın bir kadın suretindedir, (...) hoppa ve şarlatandır” olarak üç şekilde tasvir edildiği görülür (Şimşek, 2017: 100-101). Yaygın inanışa göre, “Alkarısı tüfek sesinden, ocaklı adamlardan, demirden ve kırmızı renkten korkar (İnan, 1987: 261).

Kültürümüzde inanıldığı şekliyle Alkarısı “kara iyelerden” (kötü ruhlardan) sayılır (Ozan, 2015: 49) ve Albasması, Alruhu inanışıyla ilişkili korku temelli bir rahatsızlık olarak görülür. Bu rahatsızlığın, doğum yapan kadınların doğum sırasında çok kan kaybetmelerine bağlı olarak, “hayalet” diye adlandırılan varlıkları ya da en çok korktukları şey ne ise onları görmeye başlamasıyla ortaya çıktığı düşünülür (Beydili, 2004: 32). Bu, kültürümüzde kendini “doğum sonrası kurallara uymayan kadınların ‘üzgünlük’ olacağı (hüzünlü hissedeceği) inanışıyla gösterir (Bulut, 2017: 126). Al basınca neler olacağı konusunda en sık yapılan yorum Alkarısının “Korkunç bir şey” olarak tarif edilmesi ve Albasmış lohusanın “korku içinde kalacağı”dır. Aynı zamanda Albasmasına uğramak da korkunç bir durum olarak tasvir edilmektedir².

Korku temel duygulardan biridir. Korkunun kaynağı her zaman somut olmayabilir ve soyut imgelerin yarattığı duygulanımlar da fizyolojik ve psikolojik tepkilere neden olabilmektedir. Korku biyolojik olduğu kadar kültürel bir yöne de sahiptir ve sonradan öğrenilebilir (Eren, 2005: 2). Bu anlamda rahatsızlık veren bir durum olarak Albasması hem biyolojik hem de kültürel bir yöne sahiptir; Alkarısı imgesi ise soyut bir imge olarak korkuya neden olan ve kültürden beslenen bir kült unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kült kabul edilen varlıklar insanlarda korku veya ürperiş uyandıran, dolayısıyla tekin olmayan büyük, yüksek, karanlık ve ulaşılmaz niteliği haiz varlıklardır. (...) Bu varlıkların genel durumu ve insanlar üzerinde bıraktıkları etki ve etraflarında oluşan inanç neticesinde kült olarak telakki edilirler (Buluç, 1942'den akt. Özarslan, 2003: 94). Kült ve inanç, sözlü metinlerde ve ritüellerde topluma iletilen ve toplumca yaşanan örgülerdir.

² Örneğin bkz. (K30), (K77).

(...) Kült ve inanç sisteminin kabul edilen dinlerin etkisiyle şekil değiştirmeleri söz konusu olsa da özün bütün durumlarda, sosyo-kültürel yapıdaki yeni oluşumlara rağmen, sürekliliğini koruyabilmesi esas meseledir (Bayat, 2012: 79-80).

Alkarısı Türk kültüründe İslami etkilerle şekillenmiş bir unsurdur ve bunun bir sonucu olarak Alkarısının cinlerle bir tutulduğu da olur (Ozan, 2015: 49). Alkarısı kimi zaman sadece bir gölge olarak tasvir edilirken, kimi zaman da somut olarak görünen, insan kılığına giren, rahatsızlık veren bir korku unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Halk inanışları çerçevesinde, Alkarısının bu şekilde somut bir varlık olarak hayal edilmesi ve buna gönderme yapan deneyimlerin yaşandığının folklorik bir unsur olarak halkın sözlü anlatılarında ifadesini bulması, korunma ya da farklı amaçlarla buna uygun davranış ve tedbirlerin geliştirilmesi oldukça yaygın bir durumdur.

Lohusa ve bebek ölümlerinin tıbbi sebeplerinin henüz tam olarak bilinmediği veya açıklanamadığı geçmiş dönemlerde Alkarısı ve Albasması inanışının varlığını devam ettirmesi doğal sayılabilir (Yıldız, 2008: 85). Alkarısıyla ilgili söylencelere de, belli ki “olağandışı koşullarda gerçekleşen ve bu nedenle trajik olan ölümü açıklamak için türetilmiştir” demek yanlış olmaz (Özbudun, 1997: 226). Alkarısı inanışının modern tıptaki bilimsel karşılığı “doğum sonrası depresyondur; saçma ve akıl dışı ya da hurafe olarak görülmesi” yapılan uygulamaların varlığının görmezden gelinmesi olacaktır (Çevirme ve Sayan, 2005: 71-72) ki, bu inanışla ilgili anlatıları da “anlamsız olarak düşünmek doğru değildir” ve içerdikleri mesajlarla birlikte dikkate alınmaya değer görünmektedirler (Şimşek, 2017: 113). Çünkü, doğum sonrasında anne ve bebeğe yönelik olarak gelişen pek çok koruyucu amaçlı geleneksel inanış ve uygulama, modern tıbbın uygulamaları yanında günümüzde de varlığını sürdürmektedir (Bulut, 2017: 130); başka bir ifadeyle, “kültürümüzde Alkızı imgesi ile ataerkil toplum yapısında, çeşitli sıkıntıların yol açabileceği psikolojik bir güçlük kültürel bir inanca dönüşmüş” olarak hâlâ karşımıza çıkmaktadır (Bulut, 2010: 23) ve “dinsel referanslarla içiçe geçmiş geleneksel uygulamalar” olarak (Vargün, 2018: 878) söz konusu bu kültür ögesi, “temel özellikleri değişmeden” varlığını sürdürmektedir (Ozan, 2015: 50).

Bu çalışmada, Sivas'ta Albasması ve Alkarısı inanışının görünümü ve betimlenmesinin yanısıra, kimleri Al basabileceği; Al basanlara neler olduğu, hangi değişimlerin yaşanabileceği; Albasmasını kimlerin, nasıl sağalttığı; Albasması sağaltımında kullanılan geleneksel yöntemlerin neler

olduğu; Alkarısı ve Albasması ile ilgili anlatılan olayların daha çok nelerle ilgili olduğu; Alkarısıyla karşılaştığını düşünenlerin veya karşılaştığını düşünenlerden dinleyenlerin bunu nasıl aktardıkları; bir korku unsuru olarak bu inanişın nasıl karşımıza çıktığı, gibi konular üzerinden, günümüz Sivas'ında Albasması ve buna neden olduğu düşünülen Alkarısı inanişıyla ilgili olarak bir inceleme ve değerlendirme yapılmıştır. Alanla ilgili veriler, halkbilimsel alan araştırması, yönlendirilmiş görüşme tekniğiyle, Sivas'tan derlenmiştir.

Sivas'ta Alkarısı ve Albasması İnanışı

Alkarısı ve Albasması inanişi ve bu inanişla ilgili uygulamalar günümüzde Sivas'ta varlığını oldukça yaygın bir şekilde devam ettirmektedir. 114 kişi ile yapılan yüz yüze görüşmeler sırasında "Sizce Albasması var mıdır?" sorusuna 105 kişi "Vardır!"; 9 kişi "Yoktur!" yanıtını vermiştir. Albasmasının varlığına inananlar çoğunluktadır ve bunun geçmişten gelen bir inaniş olduğunu, kendileri yaşasalar da yaşamasalar da büyüklerinden duyduklarıyla birlikte buna inandıklarını ve bunun halk arasında "lohusalık humması" olarak bilindiğini belirtmektedirler. Albasmasının var olduğuna inanmayanlar ise, bunun lohusanın psikolojisinin bozulmasıyla ortaya çıkan bir durum olduğuna; doğumda enfeksiyon kapmaktan kaynaklanan bir "hayal görme durumu" olduğuna inanmaktadırlar. Bu konuyla ilgili bazı ifadeler ise şöyledir:

- Var inaniş değil gerçekten var (K1).
- Evet, elbette vardır (K2).
- Evet var. Yaşayanlar anlatıyor (K3).
- Evet vardır. Öyle bir şeyin olduğuna inanılıyor (K4).
- Şimdikiler bilmez, ama önceden vardı (K5).
- Hiç yaşamadık da vardır. Büyüklerimiz derdi (K6).
- Yoktur, o psikolojik bir şeydir bence (K7).
- Vardır, halk arasında lohusalık humması olarak bilinir (K8).
- Al basma diye bir şey yoktur. Doğumda enfeksiyondan dolayı görülen bir hayaldir (K9).

Lohusayı hangi durumlarda Al basacağı konusunda, özellikle doğumdan sonraki ilk kırk günün önemli olduğu düşünülmektedir (K10). Sivas'ta "Kırkı çıkmayan kadınların en korktukları şey Albasması'dır. Kadının kırkı çıkana kadar hiç yalnız bırakılmaz." Lohusa yalnız bırakılırsa, insan kılığına giren Al ruhunun onun ciğerini sökeceğine inanılır (Acar, 2013, 208). Bununla birlikte, lohusa gece veya gündüz yalnız kaldığında (K11); gusül abdesti almadığında (K12); besmelesiz gezdiğinde ve yattığında (K3); besmelesiz kapı eşiğinden geçtiğinde (K13); uyuyup kendinden haberi olmadığında (K14); ikindi vakti uyuyakaldığında (K15); karanlıkta yalnız kaldığında (K13); rüyasında korktuğunda (K16); gece sokağa çıktığında (K17); doğan çocuğun cinsiyeti kız olduğunda (K18); ziyaret yerlerine (türbe, vb.) abdestsiz gittiğinde (K19); terkedilmiş yerlerde ve su kuyuları etrafında gezdiğinde (K4); kanı kesilmeden cinsi münasebette bulunduğu (K9); yatağının etrafına ekmek kırıntısı döküldüğünde (K20); şalvarını veya siyah kıyafetini yastığın altına koyup uyuduğunda (K21); evde kocası olmadığında (K22), vb. gibi durumlarda da lohusayı Al basacağından korkulur.

Sivas'ta lohusayı ve bebeği Al basmaması için alınan önlemler çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır: Doğumdan önce önlem olarak Al ocağından "alınan çaput doğum yapacak kadının yastığına dikilir. Sancısı ağır olduğunda ocaktan alınan kül yalıtılır. Tuz ve ekmek ise, doğacak olan bebeğin kundağına koyulur" (Doymuş, 1999: 125). Lohusa gece gündüz yalnız bırakılmaz (Aşkun, 2006: 80); başucunda çörekotu yakılır (Sarısözen, 1973: 14). "Özellikle lohusanın başucunda Kuran-ı Kerim bulundurulur; lohusa ve bebeğine kırmızı bağlanır; lohusanın yorganına iğne batırılır, Al korksun diye lohusanın yastığının altına bıçak, makas, gibi aletler koyulur (Acar, 2013: 208). Yine bugün de doğumdan sonraki ilk kırk gün, yani lohusanın ve bebeğin kırkı çıkana kadar gece-gündüz yalnız bırakılmamasına özen gösterilir, fakat lohusa ve bebeği yalnız bırakılmak zorunda kalınıyorsa mutlaka Al basmasına karşı koruyucu olduğu düşünülen önlemler alınır: Lohusanın başına al bir örtü örtülür (K23); lohusanın başına Kuran-ı Kerim koyulur ve lohusa dua okur, korkuya karşı hocaya muska yaptırılır (K24); lohusanın yatağının altına veya kapı arkasına süpürge koyulur (K25); lohusanın başında çörek otu yakılır (K26); yatağının yanına veya altına bıçak, makas, iğne, ekmek ve soğan, sarımsak koyulur (K27); lohusanın yanında bir erkek kalır veya odaya erkek kıyafeti asılır (K28); lohusa yattığında kocasının ceketini üstüne atılır (K29); lohusa yalnız bırakılmaz ve çok uyutulmaz; bebeğin eşyaları dışarı asılmaz, bezi dışarı çıkarılmaz; abdestsiz kişi lohusanın yanına sokulmaz (K30); bebeğin beşiğinin etrafı al bir iple sarılır, odaya mavi boncuk asılır (K5); bir erkek

çocuk lohusayı bekler (K31); lohusanın ve bebeğin bulunduğu yere ekmek ufağı ve su koyulur (K2); lohusanın başucuna yumurta koyulur (K32); lohusa kapı eşiğinden besmelesiz geçmez; akşam ezanından sonra dışarıya çıkmaz (K33); ekmeğe veya soğana iğne batırılıp lohusanın başucuna koyulur (K34); lohusaya siyah bir tespih verilir (K35); lohusa kadının boynuna siyah boncuktan oluşan bir kolye takılır (K36); kırmızı renkli lohusa şekerinden şerbet yapılır (K37); kapının kasasına kürek, kazma, gibi aletler koyulur; odaya köz koyulur (K38); bebeğin beşiğinin ya da lohusa yatağının altına türbeden alınan toprak koyulur (K39); lohusaya gelincik, meyan şerbeti gibi kırmızı renkli içecekler içirilir (K8); çocuğun yattığı odadaki örtünün altına kurumuş insan dışkısı koyulur (K40); Alkarısı gelirse lohusa Alkarısına batırsın diye yorganına iğne takılır; iğneyi takarken lohusaya “Bu iğneyi sana, seni de Allah’a teslim ettim” denir; her evin ve herkesin kendi Al karısı olduğu düşünülür; bu nedenle çocuk alınırken ve yedirilirken “Bismillah” denir (K41).

Alkarısının neye benzediği konusunda birbirine benzeyen çeşitli tasvirler yapılmaktadır: Sivas’ta Alkarısı, “Zenci suratlı, kalın dudaklı, karmakarışık uzun saçlı, kazma dişli bir zebani” olarak ya da “Bir dudağı yerde, bir dudağı gökte, dişleri kazma gibi korkunç bir mahluk” olarak tasvir edilir (Sarısozen, 1973: 14). Bir başka tasvire göre de, Alkarısının tırnakları yağlı, parmakları, siyah saçları ve boyu uzundur; elleri ve ayakları küçük, memeleri uzundur ve al giyen bu kadın dişlektir (Doymuş, 1999: 49). Alkarısı çok kötü bir şeydir; saçları kara, yüzü çirkindir (K42); tek gözlüdür (K43); uzun elleri ve parmakları olan, dişlek bir yaratıktır, eklemleri olmadığından parmakları sivri sivridir (K38); kara suratlı, kalın dudaklı bir zebanidir (K44); Al karısının avucunun ortası deliktir, gece gelir lohusanın üstüne oturup hareketsiz bırakır, sadece avucunun ortasındaki delikten nefes alabilirsin (K17); korkunç bir şeydir (K30); lohusa kadına hastalık bulaştırır (K15); iri, parmakları uzun uzun, iğneli olur, memelerini omzunun iki tarafına atar (K20); uzun boylu, uzun siyah saçlıdır (K45); saç başı dağınık, çok kirlidir (K46); tırnakları uzundur, cinler gibi ayakları ters olur (K23); vücudu çok yağlı olur, tutamazsın elinden kayıp gider (K47); tırnakları demir gibidir (K48); kısa boylu, cüce olur, gölge gibi görünür göze (K49); dış görünümü sarı bir kadın suretindedir (K50); uzun, simsiyah saçları at yelesine benzer (K34); heybeli bir kadın ya da adamdır (K51); kocaman vücutlu bir yaratıktır, dişleri iri ve seyrek (K40); Sarı albastı çocuğu ve doğum yapan kadını öldürür, sarışın bir kadın suretindedir, kara albastı ciddi ve ağır başlı bir ruhtur (K52); bir dudağı yerde bir dudağı gökte, uzun boylu, yağlı saçlı, ters ayaklı bir yaratıktır (K53).

Alkarısı genellikle çirkin tasvir edilir, ama güzel bir yaratık olarak tasvir edenler de vardır: Çok güzel, iri yarı, tılsımlı olur (K60); çok güzel olanları, peri kızı gibi olanları da vardır, saçı yürüdüğü zaman yerlere sürünür (K61); uzun saçlı, güzel, çok hamarat, hiç yorulmayan bir kadındır (K62).

Al karısının ne giydiği ve nerelerde yaşadığı konusunda şu bilgiler verilir: Başında oyalı örtüsü vardır (K63); çıplak dolaşan ve saçları vücudunu kaplayan bir kadındır (K64); yırtık elbiseli bir kadındır (K45), siyah ve eski elbiseler giyer (K65); daha çok kırmızı elbise giyer (K66). Alkarısı ahırda, samanlıkta yaşar (K43); kuyularda, viranelerde yaşar (K16); su başında ve ağaçlık yerlerde yaşar (K66).

Sivas'ta inanıldığına göre, eğer Al karısı yakalanabilirse, onun elinin çok bereketli olduğuna inanıldığı için neye elini sürse çoğalacağı düşünülür. "Al'ı yakalayınca bütün evler gezdirilip eli ambarlara sürdürülür. Bir başka inanışa göre de Al'ın başlayıp da yarım bıraktığı işi başkası bitiremez. Bu nedenle Alkarısına batırılan iğnenin, Alkarısının kaçmaması için çıkarılmaması gerektiği söylenir (Acar, 2013: 208). Al karısını yakalayanların ulaşacağı bazı güzellikler konusunda günümüzde devam eden inanışlar şöyledir: Güzel hamur yoğurur ve onun yoğurduğu hamur bitmez (K67); onu yakalayanlar zengin olur (K68); bu kadını yakalayan evine hizmetçi yapar (K16).

Alkarısının yakalanmasıyla ulaşılmak istenen bu güzellikler nedeniyle, Alkarısının nerede, ne yaparken yakalandığıyla ilgili çeşitli rivayetler oluşmuştur: Rivayete göre, Alkarısının en önemli eğlencesi atların kuyruklarını ve yelelerini örmektir (K69); Alkarısı gece ahırda öküzlere, atlara binip onları terletir (K15). Yine bazı anlatılar şöyledir:

- Alkarısının koluna çuvaldız batırıp, kırk gün iş yaptırılmış, yıldı atı varmış, Alkarısını yakalamak için ata karasakız sürerlermiş (K19).
- Vaktiyle birinin atlarına Al karısı musallat olmuş, adam her sabah ahırına her gittiğinde atların kuyruklarını örgü olarak bulurmuş. Bir gün hayvanların üzerine yapıştırıcı sürmüş. Al karısı yapışmış, al karısının üzerine iğne batırıp onu kendine hizmetçi etmiş (K46).

- Eğer al karısı gelirse bir iğne yardımıyla onu kendine bağlayıp hizmetçi olarak kullanabilirsin, derler. Eğer bağlanan al karısına “Yavaş çalış!” dersen, hem hızlı hem de özenli çalışmış. Eskiden bir tanıdığın köyünde yaşlı bir adam gelinine gelen Alkarısını kendisine bağlamış ve hizmetçi olarak kullanmış, daha sonra da serbest bırakmış, ama tabi ne kadar inandırıcı bilinmez (K70).

Kimlere Al basacağı konusunda da şu bilgilere ulaşılmıştır: Genellikle Alkarısı lohusa kadına, at (kısarak) ve koyuna gelir (Doymuş, 1999: 124). Yeni evlenenlere, yeni doğum yapanlara, adetli kadınlara, bebeklere ve bazen de atlara Al basar (K69); sadece doğum yapan kadına değil, hayvanlara da musallat olur, atları terletene kadar koşturur (K39).

Sivas'ta Albasmasının “Allahtan geldiğine inanılmaktadır”. Lohusanın Albasmasına uğrandığı ise şu belirtilerle anlaşılır: “Hasta vücudunda ağırlık hisseder”; “Yerinden kımıldayamaz”; “Sıtma gibi titrer”; “Ne yaptığını bilmez”; Sürekli çocuğunu kan içerisinde görür” (Doymuş, 1999: 125). Yine başkaca tariflere göre de Alkarısı lohusanın karnı üstüne oturur kalkmaz, lohusa bağırursa da kimse sesini duymaz (K91); anneyi öldürür, çocuğa da zarar verir (K11); lohusa çırpınmaya başlar bebek sürekli ağlar, o zaman anlarlar ki Al basıyor (K39); önce anneyi sonra bebeği öldürür, ağırlık basar (K10); çocuğu alıp gider (K14); anneyi de çocuğu da boğar, dili çekip alır (K29); Al basan bebek gelişmez, hastalanır (K30); Al basınca uyku tutmaz (K92); Al basınca, bebek ve lohusa kap kara kesilir (K31); Al basınca kadına darlık gelir, “mezar kırk gün açıktır yeni doğum yapanın, ölebilir”(K94); Al basan kadın aslında uykuyla uyanıklık arasında bir yerde olur, çılglık atar ama sesini duyuramaz, ellerini kollarını hareket ettirmeye çalışır, ama ettiremez (K69); lohusanın nefesi kesilir, korku olur, halsiz hisseder (K78); Al basan çocuk hastalanır ya da sakat olur (K66); Alkarısı sadece bebeği basar buna “ kuş boğması” adı verilir; kuşa da “Al kuşu” denir ve bebeği basarak öldürür (K88); kadın ölür, kadını huy tutar, delirir (K45); Al basarsa kadın felçli gibi kalır (K95); bebek nefessiz kalır, ağızından kan gelirse insanlar ona Al basmış derler (K84); Al basması ya öldürür ya da psikolojik olarak kadın kendini kötü hisseder; çocuğa sahip çıkmaz, Alkarısı geliyor diye kucığına almaz; “Bu çocuk benim değil” der; deliren kadınlar olur (K61).

“Yaygın inanışa göre” Alkarısı hamile kadını doğumdan kırk önce takip etmeye başlar ve doğumdan sonra lohusanın kırkı çıkana kadar takip eder ve

“ağzından girmek için” fırsat kollar (Doymuş, 1999: 49). Alkarısının nasıl geldiğiyle ilgili olarak ise şu bilgiler verilmiştir: Sivas’ta Alkarısının lohusayı ve bebeğini yalnız bulursa, “ansızın lohusanın üzerine” saldırıp, çökeceğine, lohusayı mecalisiz bırakıp önce çocuğu, sonra annesini öldüreceğine inanılır (Aşkun, 2006: 80). Yine, lohusa yalnız bırakılırsa, Alkarısının tanıdık bir kadın suretinde lohusanın yanına gelip, ona sevdiği bir şeyi uzatacağı, lohusa yemek için ağzını açtığı da ciğerini ağzından söküp alacağı düşünülür. Lohusanın ciğerini “göl kenarında suya çarparak yiyeceğine” (Doymuş, 1999: 49) ya da lohusanın ilk yemeğine “kıl şeklinde” karışıp içine gireceğine, böylece lohusayı ele geçirip, ciğerini suda ıslatacağına ve onu öldüreceğine inanılır ki, bu nedenle lohusaya ilk lokması yedirilmez (Ülkütaşır, 1977: 5). Günümüzde yapılan tariflere göre, Alkarısı, görünmeden gelen bir cindir (K10); sevdiğin insanın sıfatında gelir (K14); tanıdık birinin sesi olarak gelir (K29); rüzgar getirerek gelir (K12); bazen kedi, köpek kılığında gelir (K54); bazen keçi ve tilki kılığına girer (K55); Alkarısı bazen de lohusanın yanına kuş şeklinde gelir, buna “kuş boğması” adı verilir, kocaman bir kuştur (K56); her an, her şekilde karşımıza çıkabilecek tanımsız bir varlıktır, kılıktan kılığa girebilir (K18); görünür, ama uyanıldığında hiçbir şey hatırlanmaz, vücutta ağırlık olarak hissedilir (K57); “cin taifesinden bir yaratıktır” (K58); “karabasandır” (K59).

Alkarısının, lohusanın ciğerini nasıl aldığıyla ilgili ise şunlar söylenir: Anneyi basar, ağzından ciğerini çeker (K35); anne ve bebeğine musallat olur, onların ciğer, dalak ve böbrekleriyle beslenir (K38); lohusa kadının ve bebeğin ciğerini yiyerek beslenen bir ruhtur (K71).

- Kapkara. Elleri, tırnakları çok uzun olurmuş. Al karısı lohusaya soru sorarmış. Lohusa cevaplamak isteyince al karısı kadının ağzına ellerini sokarmış. Bu şekilde de kadının ciğerlerini sökmüş olurmuş (K72).
- Eğer kadın yalnızsa tırnaklarını ciğerine sokup çıkarır, kadını öldürmüş (K61).
- Gölge gibi siyahtır. Gölge gibi insanın önünden geçermiş. Yüzü görünmezmiş. Doğum yaptığında kimse olmazsa boğazını sıkarmış, ağırlık çöküyor veya çocuğu anneyi götürür diyorlar (K73).

- Bebeğe ve annesine uykuda gelir. Bebek sürekli uyanıyorsa al karısı gelmiştir. Bebeği boğduğuna inanılır (K74).
- Algarısı insan şeklinde olurmuş, ama iki tane parmağı olurmuş, lohusanın ciğerini söküp alması için, ağzına elini sohar ciğerini almış (K75).
- Bildiğim kadarıyla cinlerle alakalı bir durum. Günahkâr cinler insan kılığına girerek insanlara gözükür ve musallat olur. Al karısı da böyle bir şeydir (K76).

Alkarısıyla ilgili olayları kendisinin yaşadığını anlatanlar ve bunları başkalarından duyanlar çeşitli memoratlar anlatmışlardır. Alkarısıyla ilgili inanışlar da memorat³ adı verilen sözlü anlatılar yoluyla halk arasında kişiden kişiye aktarılarak devam ettirilmektedir:

Albasmasını kendisinin yaşadığını söyleyenler şunları anlatmışlardır:

- Ben gece lambayla yatardım, korkardım. Son çocuğumu doğurduktan sonra iki defa geldi bana. Üç harfli gibi bir şeydi. Evden dışarı çıktığımda saçı berikli (beline kadar uzanan saç örgülü) bir kız çocuğu gördüm. Yüzünü bana hiç dönmüyordu, kafası hep yerdeydi. Beni tutuyordu, bırakmıyordu. Çok korkunçtu, sonunda ise bağırarak uyanmıştım. İkincisinde de uzun saçlı, elbiseli bir kadın geldi, saçları upuzundu. Birden bağırınca evin içinde uçmuş gibi oldum. Bağırmasının kuvvetiyle geri çekildim. Kız kardeşim Binnur beni uyandırmaya çalışmış, tokatlamış, ama bir türlü uyanamamışım. Çok sonradan kendime gelmişim (K77).
- İlk doğum yaptığım zamandı bir gece üzerimde bir ağırlık hissettim. Uyandım çığlıklar attım, ama kimseye sesimi duyuramadım. Sanki bir

³ “Türk Halk Kültüründe memorat, “tabiatüstü ferdi bir tecrübenin yaşayan veya ondan dinlemiş biri tarafından anlatılan şahsa bağlı hikayesi” (Çobanoğlu, 2003: 22) olarak tanımlanmaktadır.

şey göğsüme bastırıyor sanki. Nasıl olduysa birden kendime geldim. Daha sonra bu olayı kocama anlattığımda yaşadığımın al basmasına benzediğini söyledi. Ondan sonra günlerce tek başıma evde kalamadım (K38).

- Duydum, başıma da geldi nefesin kesiliyor birden, göremiyorsun nefesini kesiyor hemen. Ölmüş gibi oluyorsun, yanındakine sesleniyorsun, ama o hiçbir şey duymuyor. Anneme anlattım, kızım öyle olur, hissetmişsin dediler (K78).
- Gölge, böyle saç karışık üstünde bırakmış, siyah gelir o taraftan. Gördüm yani ben. Geldi, yatakta yatıyordum ben. Uykuda çocuğun elbisesini kaldırdı. Sanki gözüm açık, ağırlık bana çöktü, ama gözüm açıktı. Dilim dönmedi, elbiseleri kaldırdı geri yerine koydu. Bir parça aldı çıktı. 24 gün geçtikten sonra çocuğum öldü. O çocuğa gün kesiyorlar. Ya bir hafta, ya o gün ya da 24 gün kesiyorlar. 24 gün kesmişlerdi. Bir ay kesmiyorlar, 24 gün yaşadı çocuğum, 24. gün iyiydi emiyordu. Bir sancı tuttu, bir bağırıyor çocuk öyle canı çekildi gitti (K79).
- Gece üzerimde bir ağırlık hissettim, gözlerimi açtığımda yanımda kısa kısa boyları olan kırk adamla karşılaştım. Bunlar beni götürmek için uğraşıyorlardı beni boğmaya çalışıyorlardı. O sırada bazı akrabalarımı da gördüm ama hiçbirisi bana yardım etmedi. Bir ara dua okuyarak biraz kendime geldim gözlerimi kapadığımda yine aynı kişilerle karşılaştım. Bu durum sabaha kadar devam etti (K40).
- Bir gün geldi, evde uyumuştum çocuğu bana ver dedi. Kalktım bir salâvat getirdim, besmele çektim, yok oldu. Korktum, ağzım uçuklamıştı. Çocuğu götürüyor, anneyi götürüyor, önceden öyleydi. Ağırlık basar (K56).

Albarmasıyla ilgili olayları başkasında duyanlar ise şunları anlatmışlardır:

- Annem atın üstünde görmüş rahmetlik. Ahırın içinde ata binmiş, gapgara saçları beyle uzuncaymış, alt dudağı uzunmuş, yüzü o kadar çirkin değılmış, memeleri uzun olurmuş birini bir tarafa atarmış birini bir tarafa. Atın üstünden yorgan iğnesi batırıyorlar, bu araya düşüyor hamur yoğurtturuyorlar ona gırh gün bu duruyor sonra ırmağın kenarına götürüyorlar atıyorlar. Su gıpgızıl oluyor. Adamları onu öldürmüş (K75).
- Ben duydum anam beyle yatıyormuş uyumuş, ebem de yanında namaz gılıyormuş. Sabaha garşı bir tene geldi diyor, eli yüzü gapalı, sevdiği bir kişi gibi gelmiş. Çeşmenin kürünü vardı beyle o kürünü almış başına geçirmiş. Ebem namazda ih sesini duymuş ebem sallayarah galdırmış (K80).
- Aynı insan gibi geliyormuş senin sevdiğin insan gibi gelirmiş. Mesela üzüm gösterirmiş gel ye diyerek, alınca ciğerini çekip çıhardırmış. Bizim köylüler atın üstünde yahalamışlar, ona hamur yoğurtmuşlar, onun hamuru hiç bitmezmiş. Sonra götürüp ırmağa atmışlar, ırmak gan olmuş. Şimdi o yahalanan evden çaput alıyon lohusanın başucuna goyuyon (K81).
- Duyma değıl, var. Benim babannemi Al basmış, ciğerini söküp götürmüş onu gören halam da ölmüş. Memeleri varmış büyük büyük, iki tane parmağı varmış ki ciğerini söküp alacahmış (K82).
- Bir akrabamızın çocuğı öldü Al karısından. Kaynanasının süretinde gelmiş üstüne eğilmiş çocuğun. Çocuk o ara ölmüş (K83).

- Eltimin çocuğu öldü. Odada tek bırahmışlar, Algarısı ciğerini almış dedilerdi (K47).
- Benim tek duyduğum köyde oturan bir tanıdığımızı gelmişti. Siyah giyimli ve uzun saçlı olduğunu söyledi (K35).
- Annem, ablam doğduğunda yaşamış. Ablamı annemin kucağından almış ağacın dibine fırlatmış. Annemin dediğine göre uzun sarı saçlı, güzel bir kadınımış (K3).
- Bir tanıdık doğum yapmıştı. İlk gün evinde karaltılar görmüş, kocasını uyandırmış kocası uyanınca yok olmuş, ikinci gün de aynısı olmuş yine uyandırmış yine yok olmuş. Birkaç gün sonra adam vardiyaya kalmış kadın salondaymış bebeği de yatak odasında beşikteymiş. Bebeğin sesine odaya gitmiş ki karaltı bebeğin üstüne eğilmiş. O anda kadının aklına Alkarısının erkeklerin veya erkek giysisinin olduğu yere gelmeyeceği gelmiş. Beşiğin başına kocasının kazağını asar gibi yapmış, yaratık kaçmış (K84).
- İnsan şeklinde bir varlıktır. Saçları uzundur. Tırnakları uzundur. Benim anne dedem onu yedi sene yanında tutmuş. alıştırmışlar yanlarında, onun yoğurduğu hamur bitmezmiş. Al karısı iğneye dokunamadığı için bir tane çocuğa şu iğneyi benim yakamdan çıkart demiş. İğne çıkınca, Yıldız Irmağı'na kendini atmış. Kanlı köpük çıkmış. Bunun anlamı da kendi alemlerindeki varlıkların onu kabul etmemesidir. İnsanoğluna hizmet ettiği için onu öldürmüşlerdir. Amcamların da ahırlarında varmış, gece ata biner dolanırmış ahırda. Anneme de olmuş. Annem doğum yapmış, üçüncü gün perişanlanıp hasta olmuş. Al bastı dediler, Kuranlar okundu (K85).

- Benim analığımın göğsüne oturmuş. Bağıriyormuş, ama kimse duymuyormuş. Ağzını tırnaklarıyla kapatmış. O an içeri birisi girmiş, o anda da al karısı kalkmış üstünden (K61).
- Bazı kişilerin kılığına girerek gelirmiş. Lohusa kadın bunu kendi tanıdığı sanırmış, o yüzden ilk başta korkmazmış. Ona bir yiyecek vermek için kandırarak gelirmiş. Benim duyduğum bir kadının yanına tanıdığı birinin kılığında gelmiş, parmağında bal varmış. Balı yalamasını istemiş, kadın ağzını açtığında Alkarısının eli iplik gibi uzamış, kadının ağzından elini sokarak iç organlarını parçalamış (K86).
- Alkarısı kimi çok seviyorsan onun kılığında gelirmiş. Görmediğim için bilmiyorum nasıl bir şey olduğunu. Benim eniştemlerin ahırına girmiş, atları çok severlermiş, atın saçını tarıyormuş Alkarısı. Enişteme beni bırak diye yalvarmış, beni bırakırsan senin yedi sülalene dokunmam demiş. Eniştem de suya bırakmış. Bir arkadaşşıma da babası kılığında gelmiş, besmele çekince ortadan kaybolmuş (K87).
- Dedemin atları varmış zamanında, dedem de onlara çok düşkünmüş, yelelerini örüp atları süslermiş. Sabah uyanırmış ki örgüler açılmış. O örermiş Alkarısı açarmış, ama daha sonra ne yapmış hiç bilmiyorum (K58).
- Kadının birinin çocuğu olmuş, birkaç gün sonra ev işi yapmak için bebeğin yanından ayrılmış. Bebekten ses gelmeyince şüphelenmiş yanına gitmiş ki mosmor yatıyor. Çevresindekiler kadına, bebeğine Albasmış demişler (K59).
- Alkarısı bazen de lohusanın yanına kuş şeklinde gelir, buna kuş boğması adı verilir. Kocaman bir kuştur. Lohusanın bulunduğu

odadaki suya Alkuşu boncuk atar, bunu orada bulunan bir adam hemen alır. Boncuk alınca Alkuşu kadın şekline bürünür ve boncuğu geri almak için yalvarmaya başlar, adam ailesine ve sülalesine dokunmaması şartıyla boncuğu verir (K88).

Alkarısının sözünü, duasını almanın iyi olacağına; bedduasını almanın da kötü sonuç doğuracağına inanılmıştır. Alkarısının kendini yakalayanlara beddua edebileceği; kendini kurtarana da dua edebileceği ve nasıl Al ocaklısı olunacağı ile ilgili anlatılar vardır:

- Mesela benim dedem Alkarısını tutmuş çalıştırmış, yakasına iğne takmış. Bir ay çalıştırmış, bir gün suya gitmiş o iğneyi çıkartmışlar, sonra da Alkarısı orada kaybolmuş. Daha da size bulaşmam tövbe demiş. Yedi sülalene gelmem demiş. Ne derece doğru bilmem. Dedem anlatırdı önceden (K56).
- Alkarısı kuş şeklinde gelip çocuğu basacakken çocuğun babası onu yakalamış. Adam onu tam öldürecekken, kuş ağlayarak yalvarmış “Beni öldürme, sana söz veriyorum senin çaputunun yedi göbek gittiği yere dokunmam.” demiş. O günden sonra, o aileye Alkarısı uğramamış. Bugün Albasmasına uğrayan aileler ile yeni doğum yapmış ve Alkarısından korunmak isteyenler bu aileden kırmızı bir çaput almaktadır (K8).
- Eskiden bir eş lohusa olan karısının yanına Alkarısının girdiğini görür. Alkarısı lohusanın ciğerini çıkartmaya uğraşırken adam bir iğne bulup Alkarısının göğsüne saplar. İnsan şekline dönüşen Alkarısı göğsündeki iğneyi çıkartması için adama yalvarır. Ama adam çıkarmaz. Sonra insana dönüşen Alkarısı bu evde yaşayanlara hizmet etmeye başlar. Tam yedi yıl hizmet ettikten sonra evin küçük çocuğundan göğsündeki iğneyi çıkartmasını ister. Çocuk iğneyi çıkarır ve şöyle der Alkarısı; “Eviniz hiç

susuz kalmasın, paranızın sayısını bilmeyin, yaz kış odununuz eksik olmasın” diyerek ortadan kaybolur (K4).

- Bizim orda bir adam ahırda al karısını yakalamış, iğneyi yakasına sokmuş. Alkarısı iğneyi yakasından çıkaramadığı için evinde yedi sene çalıştırmış. Bir çeşmeye gitmiş orda oynayan bir çocuğa iğneyi çıkarttırmış, sonra da gözden kaybolmuş. Kaçarken “Suyunuzun bereketi olmasın, bulaşığınız çok olsun.” demiş. Gerçekten de o ailenin bulaşığı çok olmuş (K51).
- Çok iri, uzun boylu, uzun saçlı biri olduğu söylenir. Bir tanıdık yakalamış. Sonra onlara beddua etmiş. Bir daha gelmem ama eviniz gübürden⁴ eksik olmasın demiş. Evleri de gerçekten gübürlüymüş (K89).
- O geldiğinde üzerine iğne saplarsan bağlamış olursun. Eve bolluk, bereket getirirmiş. Biri iğneyi çıkardıktan sonra bağlı olmazmış. Giderken beddua edermiş (K90).

Sivas'ta inanıldığına göre, özellikle kız doğuran lohusanın Alkarısına karşı daha korunmasız olduğuna inanılır (Doymuş, 1999, 125). “Erkek egemen bir toplum yapısında erkek çocuğuna sahip olmak son derece önemlidir. (...) toplumsal cinsiyet bebek daha doğar doğmaz kendini göstermektedir” (Bulut, 2012: 423). Albasmasıyla ilgili bu toplumsal cinsiyet⁵ ayrımı günümüzde de varlığını devam ettirmektedir. Verilen örnelelerdeki ifadeler ilgi çekicidir: “Albasması ölümle sonuçlanır; kız çocuğu ve anneyi basar, erkek çocuğa yaklaşmaz” (K90); “Bebek erkekse lohusaya Al basamaz; bebek kızsaa anneye de bebeğe de Al basar” (K96), ifadelerinden de anlaşıldığı kadarıyla, erkek çocuk doğurmak ataerkil düzende aile için soyun devamını sağlamada istenen bir durum olduğu kadar, Albasmasını önleyici unsurlardan biri olarak da düşünülmektedir.

⁴ Süprüntü, toz, çöp (Türk Dil Kurumu [TDK] Türkçe Sözlük, 2018).

⁵ Kültürümüzde toplumsal cinsiyet rolleri ve rol ayrımları konusunda bkz. (Demren, 2008a; Demren, 2008b).

Al basmasının nasıl sağaltıldığı; sağaltımı kimlerin yaptığı; sağaltmada kullanılan araç-gereç ve malzemelerin özellikleri ise şöyledir: Albasmasına uğramamak veyahut Albasmasına uğranmışsa kurtulup tedavi olmak için genellikle “Al ocağına gidilir. Ocaktan alınan “çaput, kül ve tuz lohusa kadının banyo suyuna katılır; tuz, ekmeğine, çaput da yastığın altına koyulur (Doymuş, 1999, 125). Yine çeşitli uygulamalarda, lohusa yatağının etrafına urgan sarıldığı, lohusa kadının yanında silah sıkıldığı ve odasına kısrağ at getirildiği de olur, kısrağ kişnerse lohusanın iyileşeceğine, kişnemezse öleceğine inanılır (Doymuş, 1999, 51). Günümüzde ise inanışlar şu şekilde karşımıza çıkmaktadır: “Albasması iyileşmez, öldürür” (K10); “Hocaya, hacıya götürürler, kitap (Kuran) gösterirler” (K26); “Kuran konur, iğne batırılır başucuna” (K1); “Allah’ın kelamı okunup üflenir” (K97); “Onun tedavisi yoktur” (K75); “Tedavisi için lohusayı yalnız bırakmayacaksın, kırk gün peşinde dolanacaksın” (K80); “Lohusa türbelere götürülür, uyutulmaz” (K98); “Al basan kadın kımız elbise giyer” (K68); “Hoca muska yazar” (K16); “Geceleri ışığı sürekli yakarlar” (K99); “Lohusanın çevresine kalın ipler gerilirse al basması sağaltılır” (K50); “Kapı önüne kırk donlu bir at bağlanır”(K100); “Lohusanın başına kazan geçirilir ve kazana bir çubukla davul çalar gibi vurulur” (K33); “Anneye siyah boncuk takarlar” (K18); “Lohusanın çevresine siyah renkli kumaş parçaları asılır” (K101); “Lohusayı sırtüstü yatırmaya çalışılır”(K55); “Kendiliğinden geçer, Kuran okununca içi rahatlar, yıkandığında da kırkı çıkınca bu ağırlık gider (K94); “Kadının bütün vücudu açık olduğundan mezara bağlıyorlar, sonra en kısa zamanda yıkayıp, gusül aldırır ki ağırlığı uğurluğu, o mundar suyla gitsin” (K102); “Yalnız bırakılmaz, kurşun dökülür” (K103); “Kulhuvallahu okursun, o gider” (K13); “Salâvat getirip besmele çekilir”(56); “Çörek otu yakılır, tütsü olarak evin ya da odanın içinde gezdirilir” (K44); “Saban demiri kırk gün boyunca suda bekletilir, bu su ile çocuk kırk gün boyunca dualarla yıkanır” (K8); “Çocuğun iyileşmesi için bazı adaklarda bulunulur, iyileştiği zaman adaklar yerine getirilir” (K21); “Al basması sağaltılmaz, kadın ölür” (K72); “Erkek iğneyi alıp Al karısına batırır” (K85); “Ya doktora gider ya da hoca gelip okur” (K104).

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada, Sivas’ta Albasması ve Alkarısı inanışının varlığı ve betimlenmesinin yanısıra, kimleri Al basabileceği; Al basanlara neler olabileceği, hangi değişimlerin yaşanabileceği; Albasmasını kimlerin, nasıl sağalttığı; Albasması sağaltımında kullanılan geleneksel yöntemlerin neler olduğu; Alkarısı ve Albasması ile ilgili anlatılan olayların daha çok nelerle

ilgili olduğu; Alkarısıyla karşılaştığını düşünenlerin veya karşılaştığını düşünenlerden dinleyenlerin bunu nasıl aktardıkları; bir korku unsuru olarak bu inanışın kültürümüzde nasıl karşımıza çıktığı, gibi konular üzerinde durulmuştur; Albasması ve buna neden olduğu düşünülen Alkarısı inanışıyla ilgili olarak Türk kültürü inanç dairesi çerçevesinde bir inceleme ve değerlendirme yapılmıştır.

Sonuç olarak, kültürümüze ait Albasması ile ilgili uygulamaların ve buna sebep olduğu düşünülen Alkarısı inanışının Sivas'ta günümüzde de varlığını yaygın şekilde sürdürdüğü görülmüştür. Alkarısı ve Albasmasıyla ilgili geçmişte yapılan uygulamalar bugün de devam ettirilmekle birlikte, çalışma kapsamında farklı inanış ve uygulamalara da rastlanmıştır. Alkarısı ve Albasması konusunda yapılan betimlemeler, uygulamalar, oluşan anlatılar, bu ruh tasarımının ve neden olduğuna inanılan rahatsızlığın insanımızı oldukça tedirgin ettiğini, hatta korkuttuğunu göstermektedir. Alkarısı ve Albasması, ondan korkanlar için vardır ve bu korku, kültürümüze has bir korku unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Halk kültüründen alınarak incelenmiş böyle bir konu toplumumuzdaki korku ve korkulan unsur tanımının bir örneğini bize sunmaktadır ve toplumumuzun psikolojisinde korkunun biçimleri konusunda bizlere bakış açısı sağlamaktadır. Bu anlamda, geçmişten günümüze Türk kültüründe varlığını sürdürmüş böyle bir korku unsuru, Türk kültürüne has bir korku kültü olarak karşımıza çıkmaktadır denilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, İ. H. (2013). *Her Yönüyle Zara*, İstanbul: Portakal Baskı.
- Aşkun, V. C. (2006). *Sivas Folkloru I-II*, Sivas: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Acıpayamlı, O. (1961). Untersuchungen Überal und Al-Frau in der Türkischen Volklitertur, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Cografya Fakültesi Dergisi*, 19(3-4), 165-176.
- Bayat, F. (2007). *Türk Mitolojik Sistemi 2*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Beydili, C. (2005). Alkarısı. *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük* içinde (34-35). Ankara: Yurt-Kitap Yayın.
- Buluç, S. (1942). Şamanizm, *Türk Amacı*, 1(3).
- Bulut, M. (2010). Mardin'de Albastıdan Korunma Biçimleri, *Folklor/Edebiyat*, 16(64), 15-24.

- Bulut, M. (2012). Yeni Doğanlara Uygulamalar, *International Journal of Human Sciences*, 9 (2), 417-426.
- Bulut, M. (2017). Geçiş Ritüellerinden Doğum: Sağaltım Yolları, *Turkish Studies*, 12(21), 121-132.
- Çevirme, H. ve Sayan, A. (2005). Alkarısı İnanmaları ve Bilim, *Milli Folklor*, 17(65), 67-72.
- Çobanoğlu, Ö. (2003). *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*, Ankara: Akçağ.
- Çoruhlu, Y. (2002). *Türk Mitolojisinin Anahatları*, İstanbul: Kabalcı.
- Demren, Ç. (2008a). Kadınlık Dolayısıyla Erkeklik Öznelliği, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 73-92.
- Demren, Ç. (2008b). Ortadoğu’da Ataerkillik ve Erkeklik İlişkileri, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 321-329.
- Demren, Ö. (2008). Halk Hekimliğinde Ocaklar ve Şamanizm, *Folklor/Edebiyat*, 14(56), 185-210.
- Doymuş, E. (1999). *Her Yönüyle Kangal*, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Eren, A. (2005). Korku Kültürü, Değerler Kültürü ve Şiddet, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8, 1-13.
- İnan, A. (1987). “Al Ruhı Hakkında”. *Makaleler ve İncelemeler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 259-267.
- Ozan, M. (2015). Dünden Bugüne Türk Halk Kültüründe Kara İyeler, *Kültür Evreni*, 23, 41-51.
- Özarslan, M. (2003). Türk Kültüründe Ağaç ve Orman Kültü, *Türkbilig*, 5, 94-102.
- Özbudun, S. (1997). Bir Söylence Üzerine Bir Çözümleme Denemesi: Anadolu’da Alkızı/Alkarısı, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, 13, 217-228.
- Sarısözen, A. (1973). Sivas’ta Doğum Adetleri, *Sivas Folkloru*, 8, 14-15.
- Şimşek, E. (2017). Türk Kültüründe Alkarısı İnanıcı ve Bu İnanca Bağlı Olarak Anlatılan Efsaneler, *Akra Uluslararası Kültür, Sanat, Edebiyat ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(12), 99-115.
- Türk Dil Kurumu [TDK] Türkçe Sözlük (2018). Gübür. Erişim Tarihi: 21.06.2018. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas&kategori=derl_ay&kelime1=g%C3%BCb%C3%BCr.
- Ülkütaşır, M. Ş. (1977). Alkarısına Dair Halk İnanmaları, *Sivas Folkloru*, 5(56), 5-6.
- Vargün, B. (2018). Doğum ve Doğum Sonrasında Anne ve Bebeğin Korunmasına İlişkin Geleneksel Uygulamalar, *Journal of Human Sciences*, 15(2), 870-880.

Yıldız, N. (2008). Sibiry Türklerinin Mitoloji ve İnançlarında Kötü Ruhlar, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 84-93.

SÖZLÜ KAYNAKLAR

- (K1) Ü. Kişin, 56 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K2) Y. Karadağ, 71 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2016, İstanbul.
- (K3) M. Yıldırım, 37 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K4) T. Korkmaz, 29 yaşında, Sivas doğumlu, ortaokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K5) A. Taşdemir, 49 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, ebe. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K6) G. Karaoğlu, 57 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K7) A. Gürbüz, 36 yaşında, Malatya doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Merve Akbaş, 2017, Sivas.
- (K8) Z. Arslan, 79 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Tuba Arslan, 2017, Sivas.
- (K9) S. Doğançay, 79 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, köy ebesi. Derleme: Tuba Arslan, 2016, Sivas.
- (K10) M. Yıldız, 46 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K11) H. Pekiği, 50 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K12) H. Şeker, 34 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, Sivas, 2016.
- (K13) M. Karataş, 46 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Sevim Zorlu, Sivas, 2014.
- (K14) E. Yıldız, 67 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K15) R. Biçer, 55 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K16) Ş. Bahçivan, 55 yaşında, Sivas doğumlu, İlkokul mezunu, emekli memur. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.

- (K17) F. Demir, 55 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, emekli ebe. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K18) R. Coşar, 27 yaşında, Sivas doğumlu, önlisans mezunu, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K19) H. Ceran, 63 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K20) H. Yağmur, 55 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul terk, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K21) Ş. Meral, 22 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite öğrencisi. Derleme: Tuba Arslan 2017, Sivas.
- (K22) F. Çiçek, 51 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K23) F. Çıtkıran, 70 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Burcu Çaylak, 2017, Sivas.
- (K24) F. Yıldırım, 58 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Burcu Çaylak, 2017, Sivas.
- (K25) D. Kurt, 61 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Burcu Çaylak, 2017, Sivas.
- (K26) Z. Akkaya, 81 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K27) S. Birinci, 66 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K28) F. Çiftçi, 63 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K29) M. Aslan, 75 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K30) A. Biçer, 47 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K31) K. Dökmetaş, 45 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K32) S. Bulut, 41 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Emre Arslan, 2017, Sivas.
- (K33) S. Mutlu, 38 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, İstanbul.
- (K34) H. Şahin, 33 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.

- (K35) H. Koç, 35 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul terk, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K36) H. Öztürk, 37 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K37) K. Kulmaç, 34 yaşında, İzmir doğumlu, önlisans mezunu, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K38) H. Yılmaz, 78 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, besici. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.
- (K39) S. Yılmaz, 70 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul terk, ev hanımı. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.
- (K40) İ. Arslan, 48 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, akü imalatçısı. Derleme: Tuba Arslan, 2016, Sivas.
- (K41) H. Ekinci, 48 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Emre Arslan, 2017, Sivas.
- (K42) N. Pektaş, 50 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, esnaf. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K43) A. Tatlı, 65 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, emekli. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K44) İsmi vermek istemeyen kaynak kişi. Derleme: Sümeyye Solmaz. 2016, Sivas.
- (K45) A. Kılıç, 58 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul terk, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K46) K. Doğanç, 43 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Burcu Çaylak, 2017, Sivas.
- (K47) Ş. Bez, 62 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Burcu Çaylak, 2017, Sivas.
- (K48) Ş. Özdemir, 54 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Burcu Çaylak, 2017, Sivas.
- (K49) N. Karadağ, 47 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Sevim Zorlu, 2014, Sivas.
- (K50) S. Tellioglu, 40 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, Sivas.
- (K51) M. Arslan, 78 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, köy ebesi. Derleme: Tuba Arslan, 2016, Sivas.
- (K52) M. Duman, 39 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Tuba Arslan, 2016, Sivas.

- (K53) G. Baykara, 68 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.
- (K54) E. Yıldız, 61 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, Sivas.
- (K55) M. Uzun, 50 yaşında, Sivas doğumlu, ortaokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, Sivas.
- (K56) G. Polat, 56 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Sevim Zorlu, 2014, Sivas.
- (K57) M. Avcı, 44 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, işletmeci. Derleme: Gülşen Genç, 2016, Sivas.
- (K58) E. Kurban, 40 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.
- (K59) S. Yılmaz, 35 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.
- (K60) H. Ceran, 66 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K61) N. Toprak, 49 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Kübra Çevik, 2016, Sivas.
- (K62) K. Ancin, 44 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K63) H. Kalın, 81 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Fatma S. Pektaş, 2017, Sivas.
- (K64) M. Akpınar, 47 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, işçi. Derleme: Merve Akbaş, 2017, Ankara.
- (K65) C. Kaya, 59 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul terk, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K66) Ö. Arslan, 26 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Tuba Arslan, 2016, Sivas.
- (K67) H. Aydın, 40 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K68) N. Güneş, 70 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K69) P. Kurban, 70 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.
- (K70) S. Yılmaz, 30 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, memur. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.

- (K71) H. Yılmaz, 43 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, öğretmen. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, Sivas.
- (K72) E. Koyun, 49 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K73) N. Savaş, 49 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Sevim Zorlu, 2014, Sivas.
- (K74) Z. Kaya, 65 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K75) M. Epik, 58 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K76) K. Tamgaç, 34 yaşında, Kayseri doğumlu, üniversite mezunu, memur. Derleme: Esmâ Korkmaz, 2017, Sivas.
- (K77) A. Gürbüz, 36 yaşında, Malatya doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Merve Akbaş, 2017, Sivas.
- (K78) G. Ayaşar, 39 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Sevim Zorlu, 2014, Sivas.
- (K79) G. Zorlu, 46 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Sevim Zorlu, 2014, Sivas.
- (K80) M. Gülhan, 65 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K81) G. Kaleli, 47 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K82) N. Karahan, 43 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K83) A. Çaylak, 40 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Burcu Çaylak, 2017, Sivas.
- (K84) V. Kurban, 73 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, emekli. Derleme: Özge Gürel, 2017, Sivas.
- (K85) H. Çevik, 81 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Kübra Çevik, 2016, Sivas.
- (K86) G. Karademir, 43 yaşında, Tokat doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Kübra Çevik, 2016, Sivas.
- (K87) F. Çiçekli, 44 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Kübra Çevik, 2016, Sivas.
- (K88) Ü. Demir, 60 yaşında, Sivas doğumlu, ortaokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Tuba Arslan, 2016, Sivas.

- (K89) Ç. Şenol, 36 yaşında, Sivas doğumlu, üniversite mezunu, memur. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K90) Ü. Akdağ, 36 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2016, Sivas.
- (K91) M. Koçyiğit, 69 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Tuba Arslan, 2016, Sivas.
- (K92) A. Aslan, 63 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Ali Gölcük, 2015, Sivas.
- (K93) E. Durak, 59 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Keziban Küçüköz, 2017, Sivas.
- (K94) F. Ateş, 48 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul terk, ev hanımı. Derleme: Emre Arslan, 2017, Sivas.
- (K95) A. Şanlı, 55 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Zeynep Tecer, 2017, Sivas.
- (K96) Ş. Bahçıvan, 55 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, emekli memur. Derleme: Hacı İ. Güler, 2016, Sivas.
- (K97) L. Kiriş, 67 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, okul eğitimi almamış. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K98) H. Caymaz, 51 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, emekli. Derleme: Keziban Küçüköz, 2016, Sivas.
- (K99) B. Gülgeç, 36 yaşında, Sivas doğumlu, ortaokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, Sivas.
- (K100) F. Şeker, 72 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, Sivas.
- (K101) G. Taştan, 39 yaşında, Sivas doğumlu, lise mezunu, ev hanımı. Derleme: Canan Yüceyurt, 2017, Sivas.
- (K102) F. Çiftçi, 52 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Emre Arslan, 2017, Sivas.
- (K103) M. Doğan, 42 yaşında, Sivas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı. Derleme: Sevim Zorlu, 2014, Sivas.
- (K104) H. Güzel, 67 yaşında, Sivas doğumlu, okuma-yazması olmayan, ev hanımı. Derleme: Kübra Çevik, 2016, Sivas.